

KURJER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 30 Czerwca. V. S. ROKU 1806.

ROSSYA

Z W I L N A dnia 28 Junii miesiąca zeszłego IMPERATORSKI Uniwersytet Wileński zakończył Kursa roczne Nauk (posiedzeniem publicznem. O godzinie czwartej po południu Professorowie mając na czele Rektora swego udali się do Sali publiczney, gdzie w przytomności zgromadzonych różnego Stanu gości, Rektor zagaił posiedzenie przemową stosowną do materji które miały bydz przedmiotem tegoż posiedzenia, a Professorowie Cappelli i Józef Frank czytali uczone dissertacye, pierwszy w ięzyku łacińskim o główniejszych sposobach zapobieżenia występkom w społecznościach Cywilnych, drugi w ięzyku Francuzkim o politycy Medyczey, iaka powinna bydz zachowana w więzieniach publicznych. Po czém Sekretarz Uniwersytetu czytał Imiona Studentów, którym po Examinach do Konkursu zdaniem Professorow nagrody przyznane zostały, i Rektor na piśmie świadectwa takowego przyznania publicznie oddał; z oddziału Nauk Fizycznych i Matematycznych Kandydatowi do Stanu Nauczycielskiego Jgnacemu Ablamowiczowi na całą nagrodę; z oddziału Nauk Medycznych Uczniowi Chirurgii Andrzejowi Zeyfertowi na całą nagrodę, a Jerzemu Reykowskiemu i Karolowi Schoenbach Kandydatom Medycyny, każdemu na połowę nagrody; z oddziału Nauk Moralnych i Politycznych Damazemu Dzierzozyskiemu na całą nagrodę; z oddziału Literatury i sztuk przyjemnych Kandydatowi do Stanu Nauczycielskiego Wincentemu Witakowskiemu z Literatury, a Antoniemu Bielkiewiczowi z Malarstwa, każdemu na całą nagrodę. Studentom zaś wspólnie ubiegającym się o nagrodę Stanisławowi Dobrowolskiemu Kandydatowi do Stanu Nauczycielskiego, Tadeuszowi Jurkiewiczowi, Antoniemu Woysiattowi, Gasprowi Borowskiemu przyznana pochwała. Posiedzenie to publiczne Rektor Uniwersytetu zakończył mową stosowną do okoliczności zbliżającego się czasu, w którym kończy urząd swój, przez lat siedm sprawowany.

Dnia 22 Czerwca. W Obecności JW. Graffa Plate-
ra członka Rządu szkół, oraz w przytomności Professorów Uniwersytetu i wielu innych Gości, odprawił się Examen w Konwikcie Szlachebnym XX. Piarów Wileń: z Nauki Chrześciańskiej i Moralney, z Językow Polskiego, Łacińskiego, Francuzkiego, Niemieckiego. Tudzież z Jeografii, Arytmetyki. Rysunkow, Charakterow, Muzyk i Tańcow. Na tym Examinie, pokazała Szlachebna Młodzież z ukontentowaniem przytomnych swój postępek w naukach Im dawanych. Chodzący zaś na lekcy do Uniwersytetu i do Gimnazyum, dowod swego postępku tamże w czasie wyznaczonym dawali.

Dnia 26 Czerwca. W obecności JW. Graffa Plate-
ra z ramienia J. Oświeconego Xięcia Jmci Czartoryskiego Kuratora dziś tu zesłanego, trzy klass wyższych, w przytomności Przeświat: Uniwersytetu, JW. Kossakowskiego Bisk: Wileńskiego, Prałatów, pierwszych z obywateli, rozmaitych Zakonów, i nayliczniejszych gości, młodzież z przyzwoitą umysłu przytomnością, chęcią, i pilnością, a uweseleniem powszechnym, od 5, do wpół-ósmey po obiedney, popisowała się. W ostatku Ur: Kaz: Chromiński Nauczyciel moralny z mocy wyraźnego prawa donosił JW. Przodkuiącemu, i publiczności, że klasa IV, nie tylko w naukach, lecz, co nierównie chwalebniejsza, i w obyczajach postępek wielki niniejszego Roku uczyniła; nie dość bowiem, iż z łona swego wybrała jednaczków polubownych Ur: Jana Abraamowicza, Stanisława Ratyńskiego, Francisz: Abraamowicza, Jędrz: Gałęziwskiego, Mich: Łappę, Stefana Raczyńskiego, Appolli. Grabowskiego, którzy z taką ludzkością, i roztropnością zachowali się, że raz szczególnie w Roku od nich do

nauczyciela sprawa wytoczyła się; ieszcze zgody między sobą, i nad wiek swój, umiarkowania, i w obowiązkach religii, osobliwszym dla klass innych była wzorem. Przytym czytając w dzieiach, starożytne przykłady dobroczynności, a do siebie one stosując, drobnym potrzebom swym, (na które im naymilsi Rodzice zostawili) dobrowolnie uymuiąc, 560 zł: Poll: na kolegów niedostatek cierpiących, tak chętnie i w trzech dniach złożyła, że nawet mniej łaskawą fortunę mający, gwoli temu naychętniey skłonili się; Xięgg titt: *Przyjaciele Ludzkości i oświecenia* utworzyli, prawidła pewne zawsze pod dozorem nauczyciela, sobie na dal ułożyli, dzień do ciągu tey postugi, i publiczney dla dobroczyńców ludzkości pochwały, przepisali; kolegów, do zachowania milczenia, (aby czyniąc dobrze, potrzebą ciśnionego nie zarumienić) a przychod i wychod porządnie zapisywać, z pośród siebie wybrali. Klasa też V, o tym dowiedziawszy się, za szczególnym przewodnictwem Ur: Ant: Świętorzeckiego, który Nauczycielowi do odwiedzania uczniów słabością złożonych, i osłody przykrego ich losu był pomocą, sto szesnaście zł. Pols: przyłożyła. Niemniej JW. JX. Bisk. Wileński, Kossakowski, lubo nędzą ukryta i iawna, Jego znacznych wydatków doznaie, obiętnym na ten postępek młodzi nie pokazał się, owszem natychmiast 200 zł: Pols: nadesłał. Zaś Prz.: Kapituła, idąc za sławnych dla pociechy ludzkości swych przodków wzorem, w dalszy czas ku temu przyłożyć się przez pewnych oświadczyła. Tak więc za pierwszym myśli rzutem, osimset kilkadziesiąt zł: na swe ręce złożonych ludzkość uyrzała. Przy końcu prawideł powyższej xięgi, słaby swój głos podniosła młodzież do naywspanialszego z Monarchów w Europie Alexandra I. aby, iak pod Łaskawym berłem, i przy zadziwiaiącey ku naukom hojności iego, światło każdemu czerpać, tak i postugę dla bliźnich na dal młodzieży czynić pozwolono bydz mogło. Oto, zamknął powyższy nauczyciel, oto są szczęśliwe w pierwiastkach skutki wielkomysłnych nakładów Monarchy naszego, że młodzież nie tylko do czerpania nauk, lecz i do cnot towarzyskich usilnie zabiera się. Poczym JW. Graffowi Platerowi tak przykładnie dla Urzędników, dobra powszechnego, i pracowicie dozieraącemu, złożony w ręce poczet klasy IV, i tym popis szkół wyższych ukończył się.

S. PETERSBURG VS. d. 22 Czerwca. Otrzymali rangę GL. Szef Pereasławskiego pólku dragonii Zas; święty J. J. M. Czeczern; departamentu wodnych komunikacyi Bem, który będzie tajnym konsyliarzem; korpusu inżynierów Trusson; od armii Graf Osterman Tołstoy; Szef Fanagoryjskiego pólku grenadyerów Graf Kamieński. Półkownik Iznoskow umieszczony w Archangelhorodzkim garnizonie; Podpółkownik Zegałow w Cronszadzkiem. Były służby Polskiej Kapitan Łysakowski przyjęty do Rossyjskiej z rangą Porucznika w Pskowski pólku muszkietyerów.

Minister sprawiedliwości X. Łopuchin donosi Porucznikowi Brzozowskiemu, który się skarżył na wyrok Senatu: J. J. M. ten wyrok znalazłszy we wszystkich częściach zgodny z prawem, rozkazał proźbę zostawić bez uwagi. Szlachcicowi Bazylemu Hutorowiczowi: nie-ma naywyższego zezwolenia, żeby sprawa iego w 3 departamencie Senatu o dług z Piszczewiczem sądzona była nie czekając kolei. Dzieciom Porucznika Grzymałty Ignacemu i Katarzynie proszącym o uwolnienie oycy ich i matki r. 1797 odesłanych na robotę w Syberyi; proźba ich nieprzyjęta, gdyż rodzice odesłani byli za przechowywanie złodzieiów, i przyjmowanie rzeczy kradzionych. Szlachciance Franciszce Sabańskiej skarżącey się na wyrok 3 departamentu Senatu w sprawie z synem z pierwszego małżeństwa Augustynem Dzierżkiem o ma-

iątek: J. J. M. wyrok znalazł z prawem zgodny. Obywatelce Mohilewskiej Arciszewskiej proszącej o zwrot majątku Elany, które zmarły iey mąż gwałtownie zabrał; sprawa o to toczy się w sądach Mohilewskich, czekać trzeba wyroku. Róży Wasilewskiej proszącej, ażeby Senat minowszy inne instancje, roztrząsnął sprawę o majątek po oycu iey pozostały, który niby nieprawnie zagarneli Czudowscy; niech pretensje swoje popiera porządkiem prawnym; do Senatu nie przychodzą dzieła w niższych sądach nie roztrząsione. Maryańnię Benklewskiej proszącej o rychłe sądenie w sądzie powiatowym Prużańskim iey sprawy z Simuntami i innemi o majątek Szydłowszczyński; prośba nie zasługuje uwagi; ponieważ się pokazało, że sama Benklewska winną jest opieszalego prowadzenia interessu.

A U S T R Y A.

WIEN 28 Czerwca. Ofner dyrektor dóbr Kameralnych w Ołomuńcu odebrał przez X. Dołhorukiego, pierścień bryllantowy od Imperatora Jmci Rosyjskiego w nadgodę, że 3 Officyerów Rosyjskich ranionych przyioli do siebie i opatrywał. Franciszek z obdarzył medalem złotym obywatela Falle, który ważne przysługi czynił ziomkom, w czasie panującej przez lat 2 choroby zaraźliwej nad brzegami Adryatyckiego morza. Proboszcz w Agram, Maudich został Biskupem Bośni i Syrmii; Suffragan Belgradzki Vilt Biskupem w Raab; Kanonik Perlak Biskupem Stein am Anger. Ofiary obywatelów Węgierskich dotąd nie ustają; zniwo wkrótce spodziewane nayobfitsze, zmniejszy potrzebę nieszczęśliwych; bogatszym da większą sposobność okazania dobroczynności przykładowej. U nas przed kilku d. Dyrektor muzyki Kozeluch dał wielką kantatę Galatea na zysk ubogich i sierot; zgromadzenie było nadzwyczaj liczne i świetne, Cesarz z familią, Arcy XX. wszyscy, X. Albert Saski, znaczne summy ofiarowali, które wystarczą nie tylko na dodanie po 4 graycary codzień ubogim do płacy dawniejszej, ale też na umieszczenie 44 nowych osob w szpitalu.

Rząd nasz w porcie Trieste nioł 40 statków przewozowych, które do Albanii zaprowadzić mają G. Bellegarde z regimentami, Rudolf, Kinsky, Strasoldo, S. Julien, Thurn; eskadra jeszcze nie wyszła pod żagle. G. Brady wkrótce ma udać się do Morawii na komendę; wiadomo, że tego rycerza szacował Feld Marszałek Laudon. Wszystkie prowincje leżące nad brzegami Adryatyckiej odnogi pragną przywrócenia pokoju; handel który pomnażał dawniej obywatelskie dostatki, upadł zupełnie w tych stronach. Wyżey wspomniony G. O Brady jest Irlandczykiem; familią ma bardzo znaczną w okolicach Dublinu, której część musiała opuścić oyczyzną dla prześladowania na katolików wszczętego. Wygnaniec przyiowski służbę Austriacką, dystyngwował się na woynach: Prusko Bawarskiej i Tureckiej; tu szturmem biorąc zamek Nowi, kilka ran odniósł, i na order Maryi Teresy zasłużył. Podczas rewolucyjnych zatarogów z Francją, dał liczne dowody mężstwa i przezorności w Niderlandzie, w Niemczech, i we Włoszech.

Ambassador Angielski Lord Paget, żegnając Cesarza prezentował następcę swojego Adair. G. Andreossy bawi dotąd w Węgrzech, gdzie żywności wiele zakupił. Niecierpliwie czekamy doniesienia o uwolnieniu ienców naszych, ustąpieniu Francuzów z Rzeszy Niemieckiej, i wkroczeniu Austriaków do Braunau. Poseł Larchefoucault traktuje teraz względem przyszłych ustaw, które mają być oddane do potwierdzenia Seymowi w Ratisbonie. Osadzenie Raguziańskiego kraiu przez G. Lauriston wielkie tu wrażenie sprawiło.

T U R C Y A.

BELGRAD 15 Czerwca. D. 10 przybyli do Semlina GG. Austriacy Dawidowich i Brunswick; nazajutrz z kommandantem miasta płyneli w dół Dunaju, przypatrując się obozom Serwianów, usypanyu przez nich szancom, i twierdzy naszej. Wyjeżdżając z Semlina d. 12 ogłosić kazali, ażeby odtąd żaden z poddanych Austriackich ludowi Chrześciańskiemu nie śmiał dostarczać oręża i amunicyi. Podziśdzień Czerny najwięcej potrzeb woiennych zrowadzał z Raguzy; lecz po zajęciu tego portu przez Francuzów, szukać musi innego źródła.

O wojskach Ottomańskich, które przyiść miały z odsieczą, nic nie slyszemy, podobno przed Sierpniem Wezyr i Jussuf nie staną w granicach Serwii; zdaie się rzecz prawie niepodobna, żeby Kusanzy Ali z garnizonem swoim mógł tak długo głód wytrzymać. Oblężenie i szturmowanie zdaie się zawieszony; ostatni raz ognia dawano d. 7; później Turcy kilka wycieczek zrobili bez żadnego skutku, odparci zawsze z nieiaka w ludziach stratą. Serwianie sypią szanice, zakładają batterye, mając do nich zprowadzić armatę ciężką; ta której do tychczas używali, szkodliwa dachom mieyskim, nic nie dokazała przeciwko murom i wałom naszym. Sam Czerny d. 9 oddalając się z obozu, rozkazał namiestnikom, ażeby do powrotu iego zachowali się obrońnie. D. 11 Serwianie odebrali jeszcze nowy posiłek w kilku t. zbroynego ludu. Rozumieją Turcy, że zaniechawszy porządne oblężenie Czerny do szturmowania zechce Serwianów, ażeby dzieło trudne zkrócił, i połączoną siłę mógł bezpieczniej stawić zbliżającym się Ottomanom. Odiechał zaś do Sabacz, gdzie garnizon chociaż zmniejszony przez ucieczkę, głód, i bitwy do 300 ludu, broni się iednak uporczywie, nadziei przebaczenia nie mając.

P R U S S Y.

BERLIN 5 lipca. Z Drezna wiadomość odbieramy, że Xawery X. Saski syn Augusta 3 Króla Polskiego, Regent Elektoratu w małoletności Elektora dzisiejszego umarł lat mając 76. Angielskie eskadry dość często lądują w prowincyi Pruskiej Fryzyi wschodniej, unosząc wszelką zdobycz na okręta swoje. Wojska Fryderyka 3 dotąd rozłożone były w głębi Westfalii; posłano rozkaz kommanderującemu G. Blucher, ażeby kilka regimentów zprowadził nad brzeg morski; i kray zasłonił od nieprzyacielskiego wtargnienia. Skutek negocyacji poruczoney Graffowi Kalkreuth niewiadomy. Wojska Szwedzkie, te nawet które stały w Stralsund i na wyspie Rugen, nagle ruszyły do granic Pruskich, i w 3 linie rozłożyły się namieyscach wygodnych. Główną kwaterę Gustaw Adolf z Greifswald przeniósł do Franzburga. Porty nasze dotąd są zamknięte eskadrami Szwedzkimi; wyrachować trudno, iak wiele tracimy przez upadek cła, i zupełne handlu zawieszenie. Garnizon Pruski dotąd utrzymywany w mieście wolném Bremen, z niego ustąpił.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

MUNICH 23 Czerwca. Zewsząd przychodzą odgłosy, że wojska Francuzkie z całej Rzeszy wkrótce ustępować mają. Do Braunau posłano wiele wozów, dla wyrowadzenia dział, amunicyi, magazynów. W Cykule Szwabskim kazano przygotować żywność dla dywizyi spodziewanych z Bawaryi i Frankonii, które podydą ku Renowi; i pewną liczbę statków zgomadzić na Dunaju, ażeby ienice Austriacy prędzej, wygodniej, z mniejszym nakładem odprowadzeni byli do progów oyczystych. Pierwszy Soult ruszył z mieysca swojego; lecz gdy G. Vandamme straż przednią wprowadzał do Nordlingen, niespodzianie rozkaz odebrał wstrzymać pośpiech. W stolicy naszej artyllerzystowie Francuzcy robią 15 mill. ładunków dla piechoty; dywizya gwardyi Włoskiej tu stojąca od r. nowego wkrótce wychodzi do Medyolanu.

Nuncyusz Apostolskiej stolicy Genga przybył do Ratisbony; dokończenie korkordatu zawisło od rychłego ułożenia interessów politycznych w Rzeszy. Między Bawarskim i Wurtembergskim, domem stanęła umowa o granicę; rzeki Schussen i Riesch przedzielać będą obustronne dzierżawy, w Cykule Szwabskim. W Wiedniu poselską dostojność od Maxymiliana 1 sprawować będzie Baron Rechberg; wkrótce do nas iest nawzajem spodziewany poseł Austriacki. Z Paryża przyszło zalecenie, ażeby twierdzę Kehl na nowo budować zaczęto, według planów podanych od Inżeniera S. Leger; twierdze być mają robione gruntownie; dzieło przed 2 laty nie może być dokończone. Zagaściły się choroby zarazliwe między iencami Austriackimi w Szwabii; lekarz Tissot zaradził złemu. W kraiach Wurtembergskich iest dostatek chleba; lecz obywatele zaczynają narzekać na stratę bydła swojego; wiele roli odłogiem leży dla niedostatku wołów. Sławna gallerya obrazów, która dawniej w Dusseldorf była, zostanie przy nas; otworzoną przed kilku d. wystawić kazano na widok publiczny. Poseł Pruski Schladen przechodząc się nad brzegiem rzeki Iser, upadł

nieszczęśliwie z góry, i raniony jest niebezpiecznie w głowę, mamy jeszcze nadzieję uzdrowienia jego.

Półtora miliona porcyi sucharów złożonych w Braunau Francuzi oddają do magazynów Bawarskich; drzewo z lasów okolicznych dostarczone na palissadę i inne potrzeby forteczne, ludziom naszym wrócić przyrzekli, gdy ustępować będą. Jak tylko trudności z dworem Wiedeńskim zachodzące będą ułatwione, Minister Berthier uda się niemieszkając do Strasburga, gdzie ma przyjmować kolumny wojsk Francuzkich, którym wyznaczyszy stanowiska, sam pośpieszy do Neufchatel i Vallengin. Słychać, że X. Nassau Weilburg przyjmuje wojskową służbę u Francuzów z rangą Marszałka, któremu X. Nassau Uesingen kraj swój ustępuje przestając na pensyi. Miasta Thal, Hochheim, Pfaffenhoven, Katzenstein i okoliczne, mają być osadzone obcym żołnierzem.

H I S Z P A N I A

MADRID 13 Czerwca. Żałoba u dworu po zmarłej niedawno X. Asturyi trwać będzie 6 miesięcy; testament odkazała siostrze swojej Cesarzowej Niemiecko Austriackiej wiele kosztownych klejnotów. Minister zagranicznych interesów Don Cevallos oświadczył posłowi Szwedzkiemu, że gdy Gustaw Adolf zawarł przymierze z Królem Angielskim nieprzyjacielem Katolickiego Monarchy; okręta zaś Szwedzkie do Hiszpańskich portów częstokroć wprowadzać zwykły Angielskie towary zakazane; Karol 4 postanowił do końca wojny ter. na morzu, zamknięte trzymać porty swoje okrętom Gustawa Adolfa, ażeby handel narodu przeciwnego za ich pomocą nie urastał; ten jednakże postępek z prawem i słusnością zgodny, bynajmniej naruszać nie ma trwającej przyjaźni między 2 narodami; statki Szwedzkie po zmianie okoliczności dzisiejszych, według dawnych zwyczajów i traktatów, będą w Hiszpanii przyjmowane.

Z pism zagranicznych przyszła do nas wiadomość, że G. Miranda nie tylko zamysła wzruszyć spokojność kwitnącą w Amerykańskich osadach Króla Katolickiego, ale też śmiało przedsięwzięcie zaczął do skutku przyprowadzać dość pomysłnie dla siebie. Rząd nasz milczy o tém; milczenie samo trwogę powiększa w umysłach obywatelów; nie tajno, że najpierwsze familie z nowego świata mają dochody niezmierne; odważyłyby część onych, całość nawet na zasilenie rządu w ter. potrzebie; lecz usiłowania ich próżnemi czynią Anglicy flottami swemi zamykający morza, tak dalece, iż z żadnego portu Hiszpanii eskadra i wojsko przesłane być nie mogą na odsiecz osadom zagrożonym. Wszystkiego spodziewać się możemy po ochocie i gorliwości Wice Królów i Gubernatorów naszych; lecz któż nie wie, iż wojska Hiszpańskie są nieliczne, po niezmiernej przestrzeni Amerykańskiego lądu rozrzucone, długim pokojem i życiem do zbytku wygodnym od karności i ćwiczenia żołnierskiego odwykłe; milicje chociaż liczniejsze, nie dobrze wyćwiczone, nadto jeszcze z rodowitych Amerykanów, lub rozrodzonych Hiszpanów złożone, którym ufać niepodobno, iakby należało Europejskiemu żołnierzowi.

Z drugiej strony znajomy jest G. Miranda; którego oświeceniu i talentom Dumouriez chociaż nieprzyjaciel dał świadectwo. Zgadnąć nie trudno, że przystępując do takiego przedsięwzięcia, uzbroić się musiał stałością umysłu. W broń opatrzony i amunicją, otoczony tłumem Republikantów Amerykańskich, ochotników Angielskich, którzy zapewne dla zysku spodziewanego pracować będą gorliwie; jeżeli rodowitych Amerykanów tłum przywiązać potrafi do sprawy swojej; może wiele dokazywać. Niedawno do portu Vigo po 52 dniowej żegludze zawinął statek przysłany z Caracas; iakie przyniosł wiadomości, rząd nie objawia powszechności; słychać tylko że Miranda na ląd wystąpiwszy, marszem bardzo nagłym postępuje do Ameryki południowej, a przy odejściu gońca, już się znajdował w S. Fe stolicy nowey Grenady.

A M E R Y K A N S K A R P.

PHILADELFA 20 Maia. Interessa nasze z rządem Angielskim są trudne; czekamy, co sprawią uwagi z Washington od Prezydenta Jefferson przesłane do Londynu; pospólstwo nasze zemsty jest chciwe; rozsądniejsi ludzie mówią za pokojem, utrzymując, że ten być może zachowany, gdy obie strony w sporze będące

ustąpią przynajmniej częśćkę swoich pretensyi; i do zgody okażą skłonność prawdziwą. Trudno nie widzieć, że handel Amerykański dziś tak kwitnący, stałby się wkrótce plonem obfitym dla korsarzów Angielskich, zwłaszcza gdy RP. flott wojennych nie ma; zdobycz, której spodziewają się armatorowie nasi, wątpliwa jest, i nie nadgrodzi kupieckiej szkody. W r. 1805 statki Amerykańskie własnych i obcych towarów zaniosły do Anglii i iey osad za 23 mill. dollarów, do Francyi za 21 mill. do Hollandyi za 18 mill. do Hiszpanii za 13 mill. do Hamburga, Bremen, Lubeck za 4 mill. Między temi było cukru 125 mill. funtów, kawy 47 mill. korzeni 10 mill. wina miar 3 mill. 520 t. Rolnicy narodowi za granicę wysłali produktów swoich za 32 mill. doll. manufakturzyści za 3 mill. tylko; leśnego towaru było za 7 mill. doll. Prowincya New Yorck wyprowadziła za 24 mill. Massachusset za 20 mill. Pensylwania za 14 mill. Maryland za 11 mill. Carolina południowa za 9 mill. Inne wszystkie prowincye RP. razem wyprowadziły za 18 mill. doll.

Wiadomo, że Amerykanie dzielą się na 2 przeciwne strony, Federalistów i Republikantów; pierwsza Anglikom, druga Francuzom sprzyja. Do wielkiej zawziętości przyszły. Ostatnia zarzuca, iż Federalistowie obojętnym okiem poglądają na postęпки W. Brytańni, upadek handlu naszego, uymę niepodległości narodowej, gdy Amerykanie na własnych morzach żeglować nie mogą bezpiecznie, i mimo chęć są przymuszani do obcey służby. Federalistowie dowodzą, iż Republikanci na wzór Francuzów, i pod ich opieką, zaczęli myśleć o zniszczeniu swobod oyczystych, odmianie rządu; zkad przepowiadają blizki upadek oyczyny, z nią oświecenia, poloru, i wszelkich ustaw, które w tak krótkim czasie Amerykanom wysokie znaczenie dały między narodami. Obie strony zbierają pilnie siły swoje na elekcyą nowego RP. Prezydenta.

W Ł O C H Y.

WENECCYA 16 Czerwca. Flottylla w porcie naszym uzbroiona, d. wczorayszego wyszedłszy z arsenału udała się do blizko leżącej wyspy Chiozza, gdzie zabrawszy działa i amunicją pośpieszy do Dalmacyi. Komisarz Francuzki Bertin wydał odezwę do ludu morskiego, w której zachęcając Wenetów i innych poddanych byłey RP. nowozacigłych do mężnego czynienia, przypomniał, że ich przodkowie niegdy panowali na odnodze Adryatyckiej; obiecuje dystynkcyą i nadgrody; nakoniec donosi; że posiłki dotąd morzem wysyłane z Wenecyi dla GG. Molitor i Lauriston, trafiły do przeznaczenia swego; chociaż dobrze wiemy z niewątpliwych doniesień, iż niektóre statki nasze zatoneły, inne od nieprzyjaciół są poymane w znaczney liczbie.

Francuzi w Dalmacyi, chcą zaciągnąć 6 t. milicyi, nie licząc strzelców Pandurów. Stolicę Spalatro nazwali Marsellą drugą; znajduje się w tém mieście kilka kościołów dawniej pogańskich, które przemienione w świątynie Katolickie, podziśdzien bogate są w posagi starożytnych Bogów. Ludzie w Dalmacyi są rośli, silni, zręczni; mają więcej poloru i obyczajności, niż dotąd rozumiano, mniej są do rozboju skłonni; powietrze bardzo łagodne i zdrowe; nie trudno tam widzieć czerstwych starców więcej niż 100 letnich. Z Montenegrinami na granicach Ragusańskich otwarta wojna; kilka już utarczek krwawych z tym ludem stoczono. G. Delgorgue półwyspę Sabioncella osadził. Molitor i Lauriston uzbraiają pilnie nadbrzeża, w wielu miejscach razem od flott krążących zagrożeni; słychać nawet, iż jedna eskadra port i miasto Capo d' Istria szturmować zaczyna.

MEDIOLAN 14 Czerwca. Dotąd Józef Buonaparte zdaleka opasywać kazał Gaetę, spodziewając się załogę do poddania się nakłonić. Lecz gdy X. Hesse Philipsthal ofiarowaną ugodę statecznie odrzucał, częste wycieczki czynił, naostatek za przybyciem Angielskich eskadr, lądem i morzem od nich zmocniony, o większym zamysłał przedsięwzięciu; G. Gardanne odebrał rozkaz oblężenie porządne zaczynać. Inżynierowie Francuzcy wodzów swoich ostrzegli wcześniej, iż dzieło jest trudne, wiele skarbów i ludzi kosztować będzie; chciano krew oszczędzić i pieniądze; lecz gdy już inaczej twierdzy opanować niepodobno, silnie i wiernie bronionej, trzeba więc było do dzieła przystępować. Pierwszą i drugą paralelę dokończono; trzecia robi się z pośpiechem; gar-

nizon to widząc sposobi się odpierać gwałt mocą. Między innymi wiele Gardanne założył batteryę, z której ciskane bomby czynią niebezpieczne stanowisko dla okrętów w porcie, iak już pokazało doświadczenie. Czekaemy wkrótce doniesienia o zaczęciu bombardowania i szturmie; dotąd nie odebrałiśmy dokładnego opisanja wycieczki, którą niedawno X. Hesse uczynił.

Dotąd woyska Francuzkie z Włoch północnych do Neapolu ciągnące, miały statecznie Rzym miasto przechodząc kraj Papieżki. Teraz dywizya w drodze będąca, do teyże stolicy wkroczyła; niewiadomo ieszcze, iak długo tam zabawi, czyliż ustąpi zupełnie. W portach wszystkich stoją załogi; przyczynę dano, że kraio- wy żołnierz nie jest dość liczny i silny, ażeby zastąpić mógł brzegi od lądowania nieprzyjacielskiego. Uważano w Neapolu, że gdy góra Wezuwiusz po dwakroć wyrzuciła lawę i płomienie, tegoż czasu wybuchał ogień z Etny i na wyspie Stromboli, z kąd wnoszą kraio- wcy, że między temi Wulkanami jest podziemna komunikacya. Widok wybuchnienia Wezuwiusza d. 2 był straszny oraz i okazały. Cały Neapol zdawał się oświecony rac millionami. Po zajęciu małej wyspy Capri, eskadra Angielska woysko lądowe wysadziła do drugiej Jschia; bronili się długo Francuzi, lecz nakoniec pokonani, twierdze poddać musieli nieprzyjaciółom.

Gdy Wezuwiusz wyrzucał płomienie, w Calabryi, mianowicie w Reggio i Palma czuć się dało trzęsienie ziemi. W dni następujące ognia i lawy niebyło; widzieli tylko Neapolitańczykowie dym gęsty, ulatujące daleko w znaczney ilości popioły, i wypadające z łoskotem kamienie. W górach Appeninu kryje się dotąd wielu nieukontentowanych z rządu nowego Neapolitańczyków, którzy gdzie mogą Francuzom szkodzą.

NEAPOL 16 Czerwca. Francuzi widząc nie wystarczające woyska swoje do utrzymania spokojności w kraju podbitym, postanowili we wszystkich prowincjach zaciągnąć pewną liczbę milicyi, któraby zostając pod ich rozkazami, groziła Malkontentom. Tych siła coraz się pomnaża; niedawno po całym Królestwie czytano odezwę Monarchy naszego Ferdynanda 4, który poddanym przypomina, żeby nieporuszoną wierność dla niego zachowali w trudnych czasach, ofiarując pomoc i nadgrode. Jeden z nowozaciężnych regimentów do służby Francuzkiej, G. Pignatelli na ćwiczenie do Capui zaprowadził. Nie Kardynał Ruffo bawiący w Trieste, lecz Kardynał tego imienia Arcy B. nasz z kraju musiał ustąpić do Rzymu, że odmian w oyczyźnie sprawionych przyjąć nie chciał. Wyjechał za granicę, zaleciwszy swojej Dycezyi mieszkańcom, ażeby cierpliwie i spokojnie wszystko co się zdarzy znosili.

BRYTANNIA W.

LONDYN 24 Czerwca. Papiery nasze podnosić się przestały wprawdzie; lecz nie upadaiają; owszem od kilku d. stoją statecznie bez odmiany żadney na stopniu wysokim, iakiego dawno nie miały, to jest 64 od 100. Nie upadaiają pogłoski, do których przyczynę dała podróż Paryzka Lorda Yarmouth; inne tym podobne powstały, gdy uyrzano w Londynie ziomka naszego Wilbraham, który z niewoli Francuzkiej wypuszczony przybył d. 21. Ten z Boulogne na szalupie nieprzyjacielskiej płynąc ku brzegom oyczystym, spotkał fregatę naszą Vestale, i w Dover na ląd wysiadłszy, pospieszył do stolicy, gdzie natychmiast oddał Foxowi list Ministra Talleyrand. Powszechnie jest rozumienie, iż rzecz idzie o zamianę ieńców ogólną; nie zbywa jednak na tych, którzy mniemają, iż o pokóy traktuiemy. Łatwo jest osądzić, czyli dzieło będzie podobne do wykonania, lub nie, gdy słyszemy, że Maltę oddać trzeba Kawalerom, Przygórek dobrej nadziei Batawom, uznać odmiany zaszele w rządzie RP potwierdzić zabory lądowe, wrócić Hannover prawemu o- nego panu.

Nie traciemy nadziei pogodzenia się z Amerykanami, chociaż pospólstwo w miastach handlowych RP. przeciw Anglikom bardzo dziś jest rozjątrzone, i o wojnę głośno woła. Wyznaczony od Prezydenta Jefferson nowy pełnomocnik Pinckney, d. 19 z Baltimore przybył do Liverpool, i wkrótce spodziewany jest w stolicy naszej. Jeżeli obu stron zwierzchnicy rzetelnie pragną ugody, nay-

większe przeszkody muszą ustępować. O wyprawie G. Miranda nic nowego nie mamy; słyhać że poszedł śpiesznie wgląd Ameryki południowej; korzystając z niegotowości zadumiałych Hiszpanów, pierwiastkowej ochoty żołnierza swego, gorliwości nieostygłej przyjaciół, i dobrej chęci Amerykanów rodowitych, którzy wielkimi tłumami cisną się pod chorągiew jego. O przybyciu H. Buonaparte do Indyi zachodniej ieszcze nie słyhać; pewniejszy o nim rapport przyszele Adm. Warren. Cochrane zaś doniosł z Barbados, d. 4 Maia, że nowa eskadra Francuzka z 4 tylko fregat złożona, krąży nieustannie blisko tey wyspy zabierając nam wiele statków kupieckich, kóre natychmiast odsyła do Guadalupe. Zdobyc nie trudna w tych stronach nieprzyjacielowi; gdyż do Barbados zawiać zwykły flotty z Anglii wysłane do wysp Antylskich; z teyże wyspy powracaiają do oyczyzny statki ładowne produktami nowego świata. Cochrane kilka okrętów lin. i fregat wysłał na krążenie, ażeby oddaliły Francuzów,

Mówić zaczęto o blisko następującem rozwiązaniu Parlamentu, i zwołaniu nowego przez wybor nowych Reprezentantów izby niższej. Inni o tem wątpią, sprawiedliwie sądząc, iż Ministrom nie potrzeba starać się odmiany, gdy w Parlamencie terazniejszym znajduia większość głosów, która ich dzieło pochwała statecznie. Sam tylko czas prawem zamierzony gdy upłynie, może ich zniewolić do tego. W izbie niższej, za wniesieniem od wielu przyjaciół i przeciwników uczynionem, słyhać zaczęto świadków w sprawie Margrabiego Wellesley; pierwszy który przed nim Indya rządził, usprawiedliwił poprzednika wyznając, iż wyzuty z dzierżaw Nabab Oude, był człowiek nikczemny i opily, zatem niegodzien żadnych względów. Inni mówili o zbytkach Margrabiego, i rozrzutnem nad miarę szafowaniu skarbów kompanii. Dotąd niewiadomo, czyli Wellesley będzie sądzony, i czyli izba niższa wyznaczy Kommissarzów, którzyby iey imieniem ułożony akt oskarżenia do Parów zanieśli, iakomy niedawno widzieli w skończonym processie Melvilla.

Z Tunis doniesiono, że barbarzyńcy uzbrowili korsarza od 44 armat, 2 od 36. 2 od 24; na tę eskadrę zabrano 1500 żołnierzy Turków do tajemney wyprawy. Podobnym sposobem przy Portugalskich brzegach pokazała się Algerska eskadra z kilku zbroynych okrętów złożona, zabierając statki miast Anzeatyckich.

FRANCYA.

PARYŻ 24 Czerwca. Kapitan służby morskiej Petit Thouars r 1792 przedsięwziół szukać na Oceanie południowym zgubionego żeglarza La Peyrouse; na ten koniec własnym kosztem uzbrowił okręt Diligent od 36 armat; wsparła przedsięwzięcie subskrypcya, do której chciał należeć Ludwik 16. Thouars udał się naprzód ku brzegom Brezylji; gdzie ratując 40 Portugalczyków tonących, własny okręt widział rozbity. Powróciwszy z trudnością do oyczyzny, służył na flocie, poszedł z Napoleonem do Egiptu, i walcząc w Abukir poległ na okręcie lin. Tonnant, którego był kommandantem. X. Brezylji Regent Portugalski o wszystkiem uwiadomiony, w nadgrode ratowanych 40 poddanych jego, rodziny kapitana wyliczyć niedawno kazał 340 t. fr. złożonych na uzbrowienie straconego okrętu.

BATAWSKA RP.

HAGA 28 Czerwca. Ludwik Buonaparte był w zgromadzeniu stanów naszych, i w obszerney mowie oświadczył, że miasto Amsterdam, handlem słynące, zaszczyt i ozdobę kraiu, mieć będzie za główne i stołeczne, chociaż sam w Hadze mieszkać będzie. Ministrów potwierdził na urządach. Wkrótce wyjeżdża do Rotterdamu, chcąc widzieć zpuszczony na wodę nowy okręt Piet Hein od 90 armat, iakich nie budowaliśmy Batawowie po wojnie o sukcesyę Hiszpańską, z przyczyny, iak mówiono, zasypanych portów, które statków tey wielkości unieść już nie mogły. G. Nogués wyznaczony Gubernatorem Hagi; inne urzędy rozdaia w części Francuzom, w drugiej Batawom; lecz do administracyi sami tylko wchodzą kraiowi. Rada Stanu, która dotąd składała się z 8 osob, mieć ich będzie 15 według przepisu nowego; podobnym sposobem podniesiona zostanie liczba deputatów w Stanach od 19 do 38.